

Aan: College van burgemeester en wethouders van Groningen t.a.v.

- burgemeester de heer K. Schuiling
- gemeentesecretaris mevrouw C. Bronda
- wethouder energietransitie de heer P. Broeksma
- wethouder Ruimtelijk Ontwikkeling de heer P. van der Schaaf
- wethouder Gebiedsgericht werken en democratische vernieuwing, de heer P. de Rook
- gemeentelijk vertegenwoordiger in het Overlegorgaan Nationaal Park Drentsche Aa wethouder mevrouw Inge Jongman

Betreft:
Zienswijze concept-Beleidskader
Zonneparken in Groningen

Noordlaren 20-1-2021

Hierbij maak ik bezwaar tegen uw concept-Beleidskader Zonneparken in Groningen. En verzoek u dan ook het concept-beleidskader terug te nemen.

Ik doe dat met mijn bemerkingen over:

- de Routekaart 2035 en de concept-RES;
- Lokaal eigendom;
- Integraal werken en wijkwethouderschap;
- Nationaal Park de Drentsche Aa;
- Juridische consequenties;
- Conclusie.

Routekaart

Noodzakelijke actualisering Routekaart 2035

De Routekaart 2035 van de gemeente Groningen gaat grofweg uit van 1/3 besparing, 1/3 productie binnen de gemeentegrenzen en 1/3 import van duurzame energie. Toekomstige ontwikkelingen, zoals import van restwarmte uit de Eemshaven als alternatief voor geothermie, kunnen dit nog sterk beïnvloeden.

De gemeente Groningen kan namelijk niet geheel zelfvoorzienend zijn omdat ze niet voldoende grondgebied heeft om het eigen stroomverbruik in de gemeente te dekken met opwek door grote zonne- en windparken.

Gegevens waar de Routekaart op gebaseerd is dateren voor een deel uit 2016.

Aanleiding om de Routekaart te updaten. Dit gezien de zeer snel veranderende mogelijkheden van energieopwekking. Nader onderzoek is nodig voordat afgewogen besluiten genomen kunnen worden. Een eenvoudige actualisering van de Routekaart kan plaatsvinden door: **de kwaliteit van zonnepanelen mee te wegen**. Het concept-Beleidskader kent geen minimumeis aan de kwaliteit van zonneparken en zonnepanelen. Er zou eenvoudig gesteld kunnen worden dat een minimum eis van 22% rendement per paneel wordt gehanteerd met bijvoorbeeld een jaarlijkse indexering tot 25% of 35% in 2035. Dat wordt ingegeven door het volgende.

In 2018, ten tijde van het presenteren van de routekaart, had een zonnepaneel een rendement van 15 tot 18%. Vandaag zijn er al leveranciers met een rendement van 22% of hoger.

De BBC meldde in januari 2021: Het Internationaal Energieagentschap zegt dat zonne-energie nu goedkoper wordt gemaakt dan welke andere productiemethode dan ook. Zonnepanelen zetten momenteel slechts ongeveer een vijfde van de zonne-energie die erop valt om in elektriciteit.

Zonlicht bestaat uit het spectrum dat je in een regenboog ziet en silicium, dat in bijna alle zonnepanelen wordt aangetroffen, zet het rode deel het beste om in elektriciteit. Het Britse bedrijf Oxford PV combineert silicium met een materiaal dat perovskiet wordt genoemd - een halfgeleidermineraal met een kristalstructuur van titaniumcalciumoxide - dat de blauwe golflengten omzet in elektrische energie. Deze chemische sandwich kan de efficiëntie van de panelen verhogen tot 30-40%. Ze gaan dit jaar in productie en verwachten dat vroege toepassingen op daken zullen plaatsvinden.

Door kwaliteitseisen voor zonnepanelen zijn 'kleine' zonneparken niet nodig

Wethouder Broeksma: *“De gemeente hoopt overigens dat het project Zonneweide Glimmen, dat in 2021 wordt aangelegd met 6000 panelen, wel degelijk navolging zal krijgen. Een prachtig voorbeeld van een particulier initiatief, dat juich ik toe. En we hebben ze nodig, want ook al zouden we alle mogelijke daken in de gemeente van zonnepanelen voorzien, dan halen we onze doelstelling echt nog niet. Dat hebben we uitgerekend. We hebben parken nodig, zoals die nu ook in Groningen zijn gepland bij Meerstad-Noord en Westpoort-Noord. Straks zal het gebied Haren slechts 2% bijdragen aan het geheel van zonneparken in onze gemeente.”*

Als het gebied op de Hondsrug slechts een bijdrage van maximaal 2% heeft dan is de toevoeging in dit waardevol landschap niet nodig.

Communicerende vaten: zonnepanelen/parken op het dak/infrastructuur en op land

Het concept-beleidskader zonneparken kan niet los gezien worden van een beleidskader voor zonnepanelen op daken en op infrastructuur. Zoals op P&R-terreinen, langs/op wegen e.d.. En dat kader ontbreekt. Bijvoorbeeld de gemeentelijke scholen in Glimmen en het gemeentelijk waterleidingbedrijf in Glimmen willen geen zonnepanelen op hun dak (zie website zonneweide Glimmen). En mogen deelnemen in zonneparken op land Ook bijvoorbeeld het UMCG wil geen zonnepanelen op hun dak en melden desgevraagd per mail dat het UMCG deel zal nemen aan een zonnepark: land voor dak! Ook ben ik van mening dat de zonneladder volgtijdig moet worden beklommen: eerst zonnepanelen op daken.

Conclusie is dat het concept-beleidskader geen integrale gebiedsvisie is.

Concept-RES Groningen

Aanpassing Concept-RES Groningen noodzakelijk

De RES Groningen gaat uitsluitend over de bebouwde omgeving. En niet over opwekking voor en verbruik van de industrie en transport. Het in de Concept-RES gepresenteerde bod van 5,7 TWh (stand 2030) van de regio Groningen is 3,8 keer het verbruik van de bebouwde omgeving (stand 2020). Dat is dus veel meer dan de regio zelf nodig heeft. Groningen wordt met dit bod exporteur van duurzaam opgewekte stroom voor de bebouwde omgeving.

Waarom moet de provincie Groningen heel veel meer produceren dan nodig is voor eigen gebruik?

Een reden zou kunnen zijn: geld verdienen. Wie veel (risicodragend) kapitaal investeert in windturbines en zonneparken, kan veel geld verdienen – door exploitatie of verkoop. Zie ook de recent in de pers aangegeven berichten dat 80% van de grotere zonneparken in handen is van buitenlanders. Dus veel subsidies (=gemeenschapsgelden) verdwijnen naar het buitenland. De tweede reden zou kunnen zijn: imago of prestige. Bepaalde bedrijfstakken en politieke partijen versterken de kracht van hun 'merk' met een hoge productie aan 'groene' stroom. Mijn conclusie is dat we zonneparken in waardevolle landschappen niet moeten accepteren en de export van energie uit de provincie moeten verminderen om waardevolle Groningse landschappen te vrijwaren van 'kleine' zonneparken!

Waarom een hogere productie dan voor eigen gebruik?

De vraag waarom een hogere productie dan voor eigen gebruik goed zou zijn voor de Groningers dient opnieuw te worden beantwoord. Het verschil tussen een bod van 4 TWh en 5,7 TWh gaat inwoners en bedrijven in de regio raken. Dat verschil betekent extra opweklocaties (met name 2 TWh aan zonneparken) en extra infrastructuur voor de distributie van de extra opgewekte stroom. Wat dat voor de leefomgeving van veel inwoners van de regio betekent, is in de concept-RES onvoldoende inzichtelijk gemaakt. Overigens is de exploitatie van zonneparken geen overheidstaak.

Concentratie in plaats van versnippering en eerst vaststelling RES en dan pas, na aanpassing Routekaart 2035 en een vastgestelde omgevingsvisie eventueel een beleidskader

Kies voor concentratie in plaats van de 'hagelslag' van 'kleine' zonneparken en het aantasten van waardevolle Groningse landschappen. Concentratie is overigens ook de wens van een aantal andere gemeenten in de RES. Energieproductie kan het beste plaatsvinden dichtbij de grootste energiegebruikers: Chemiepark Delfzijl en de Eemshaven. Met op afstand als derde de stad Groningen. Aangezien de concept-RES nog niet is vastgesteld kan een beleidskader zonneparken in Groningen, indien dan nog noodzakelijk, pas na vaststelling van de RES Groningen worden vastgesteld.

Concept-Beleidskader strijdig met concept-RES

In de bijlage bij het concept-RES: LANDSCHAP ALS DRAGER VOOR DE ENERGIETRANSITIE wordt over Gorecht gemeld:

“De glas in lood structuur van het kleinschalig besloten parkachtige landschap kan worden versterkt door de aanleg van houtwallen en singels. Hierbinnen kunnen incidenteel zeer kleinschalige zonneterreinen in de directe omgeving van de esdorpen landen.” Dat is strijdig met datgene wat in het concept-beleidskader zonneparken wordt voorgesteld, namelijk in het vrije veld.

Vastleggen CO2

Ook in dezelfde bijlage wordt gesteld: “Vanuit het perspectief van vastleggen van CO2 ligt er een opgave om in de provincie circa 5.000 ha bos aan te leggen. Dat kan op verschillende manieren. Er zijn veel soorten bos, van aaneengesloten stukken en houtwallenlandschappen, tot ruilverkavelingsbosjes en erven in een stevige groene

jas. Ook is het mogelijk om verschillende natuur- en bosgebieden beter aan elkaar te verbinden doormiddel van nieuwe lanen en bosjes of nieuwe landgoederen te realiseren. Bos is een levende functie; bosonderhoud levert producten die vergist, vergast of (in pallets) verbrand kunnen worden en zo kunnen bijdragen aan de energietransitie. Ook vanuit die optiek is het noodzakelijk om de bosopgave nog eens te bezien en te achterhalen welke plekken ook aan dat doel kunnen bijdragen.”

En: “bestaande landbouwbedrijven vormen een mogelijk belangrijke schakel in de energiekeert van Groningen. Hier zijn kansen voor veel opwek van zon (op grote daken) en wind (met kleine turbines) die behalve de eigen opbrengst ook de gehuchten en kleine dorpen kunnen ondersteunen. Ook zijn er mogelijkheden voor benutting van restwarmte uit melk, uit mest, uit afval en reststromen, zijn er kansen voor vergisting tot groen gas, en voor het opslaan van elektriciteitspieken in de vorm van warmtetanks. De energietransitie biedt een kans voor verbreding van het bedrijf en de erven kunnen een belangrijke rol spelen in de warmtevoorziening.”

Beide zaken zijn niet meegenomen in het concept-beleidskader. Dit geeft aan dat het concept-beleidskader geen integrale en ruimtelijke benadering is van de energietransitie. **En dus is het concept-Beleidskader geen integrale gebiedsvisie!**

Provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies zijn noodzakelijk

Het bod in de Groninger concept-RES bestaat uit een optelsom van bestaande lokale opwek en lokale ambities, maar een integrale provinciale visie op een regionaal duurzaam energiesysteem (opwek, distributie, verbruik) is niet aanwezig. De leefomgeving van inwoners (en bedrijven) is echter méér dan een optelsom van sectorale kaders. Dus geen salamitactiek van de gemeente, maar eerst een geïntegreerde omgevingsvisie.

De provincie dient de regionale opgaven voor de opwekking van duurzame energie voor de periode tot 2050 zowel in stroom-, warmte, en waterstofproductie in de provinciale integrale ruimtelijke ordening in te kaderen. En de gemeente Groningen dient dat zelf ook te doen.

Integraal werken en wijkwethouderschap

Op 22-10-2014 Kenmerk: 4656354 2014 schreef het College van B&W aan de raad op blz. 4: “Nadere toelichting op de organisatie: Wat betreft de organisatie van het gebiedsgericht werken en wijkwethouderschap werken we toe naar een gedeelde verantwoordelijkheid: in college en organisatie-breed. **We plaatsen de kracht van de wijk centraal. We gaan daartoe meer van buiten naar binnen werken. Dit vraagt om een grotere mate van flexibiliteit en om organisatorische vertaling.**

In het daarna volgende stappenplan staat bij punt 4: We starten tegelijkertijd het gesprek over de termijn-agenda (2016 ev.) per GGA-gebied en benoemen de intentie om voortaan anders te gaan werken. **Initiatieven en plannen van bewoners en partijen vormen het startpunt. We brengen transparant, voor iedereen toegankelijk, in beeld wat analyse en monitoring ons leert: wat is de specifieke opgave, waarop ligt de focus?** Matching: focus, initiatieven en gewenste maatregelen. Op basis hiervan maken we gezamenlijk met bewoners en partijen de wijkagenda, inclusief een passend programma.”

Deze werkwijze en procesplanning is bij de totstandkoming van het concept-Beleidskader helaas niet gevolgd (overigens ook niet bij het Groenplan en het

Groenuitvoeringsplan!). De totstandkoming van het concept-Beleidskader Zonneparken laat helaas een geheel andere werkwijze zien: Top-down en “inspraak” aan het allerlaatste einde. In het concept-beleidskader komt het woord participatie 44 maal voor. Maar de bewoners hebben niets van die participatie gemerkt, laat staan dat er een ‘interactief proces met alle betrokkenen’ is geweest, zoals o.a. beloofd in het raadsbesluit van september 2019.

Conclusie is dat het integraal werken en het wijkwethouderschap vooralsnog niet is geslaagd.

Verhonderdvoudig de communicatie

Het draagvlak voor energietransitie ligt boven de 80% procent! Ook van alle mensen die een reactie hebben ingediend. Helaas is de gemeente niet in staat gebleken om dat draagvlak te benutten om samen met de inwoners maatregelen te bedenken hoe de energietransitie vorm te geven. Sterker nog: er is zelfs geen poging gedaan om tot een gezamenlijke aanpak te komen.

De geringe communicatie-inspanningen van de gemeente over (o.a.!) het concept-Beleidskader staan in schril contrast met bijvoorbeeld de inspanningen van supermarkten om ons te informeren over de aanbieding van de week. Met slechts een deel van de gelden die nu worden besteed aan “achteraf-inspraak” en reageren op de meer dan 1000 reacties zou een verveelvoudiging van de communicatie-inspanningen mogelijk moeten zijn. En het vertrouwen in de gemeentelijke overheid niet doen afnemen. Het accent in deze communicatie zou moeten liggen bij het werkelijk inschakelen van de kennis van de inwoners en de bereidheid om die in te brengen. En ook op het waarom en hoe van elk voorstel, evenals het bieden van alternatieven. En, zoals elke supermarkt weet, is voor effectieve communicatie veel herhaling nodig en moet de communicatie niet gaan over je eigen doelen, maar inspelen op de beweegredenen van je doelgroep. De overheid moet overtuigender communiceren dat het eigenaarschap van de klimaatcrisis, en dus ook de oplossing, bij ons allemaal ligt. En daarvoor dient de communicatieafdeling van de gemeente veel minder vanuit een marketinginstelling te opereren. En dient ook veel minder slordig te zijn in het communiceren van de juiste einddatum voor het insturen van reacties: zie mijn klacht: 584724-2020.

Lokaal eigenaarschap

Participatie/investeren is financieel lang niet voor iedereen weggelegd en leveren coöperaties geen betere stroom dan andere producenten van duurzame energie – dus niet iedereen zal lid van een coöperatie willen worden. Tot voor kort was het volstrekt onduidelijk waar die 50% in het ‘lokaal eigenaarschap’ over gaat. Onlangs verscheen een uitleg van 'energieondernemers' waaruit blijkt dat het bij de 50% om slechts 5 tot 10% van de beperkte groep lokale investeerders in een windturbine of zonnepark gaat.

De Noordelijke Rekenkamer heeft in haar rapport ‘Verdeling onder hoogspanning’ gewezen op een gebrek aan wettelijke mogelijkheden en bestuurlijke bevoegdheden om een ‘eerlijke verdeling van lusten en lasten’ af te dwingen. En twijfelt bovendien aan de juridische houdbaarheid van anterieure overeenkomsten tussen overheden en

ontwikkelaars van zonne- en windparken waarin 'geld voor de omwonenden' wordt toegezegd.

Er wordt in het concept-Beleidskader gesteld dat Initiatiefnemers uit de gemeente zonneparken tot maximaal 10 hectare kunnen ontwikkelen, waarbij de omgeving voor minimaal 50% van het project mee moet kunnen doen. Hier is een belangrijke rol weggelegd voor lokale energiecoöperaties." Meedoen is een rekbaar begrip, en wat wordt als concrete definitie gehanteerd voor "meedoen" en "de omgeving" en wanneer is een energie coöperatie nog lokaal? Als 80% van de gerealiseerde zonneparken in buitenlandse handen is? Het zonnepark in Glimmen levert b.v. hun opgewekte stroom aan Eneco, terwijl Grunneger Power die stroom ook graag wilde hebben. En Eneco hoort niet tot de 'groenste' energiebedrijven van ons land en is zeker niet lokaal.

Conclusie is dat participatie en lokaal eigenaarschap niet of onvoldoende is geborgd.

Nationaal Park Drentsche Aa

Het Nationaal Park de Drentsche Aa en Unesco Global Geopark de Hondsrug worden beide niet genoemd in het concept Beleidskader. En er zijn dus ook geen consequenties aan verbonden. Datzelfde geldt voor het convenant dat 8 natuurorganisaties hebben afgesloten met de brancheorganisatie zonnepanelen dat er in Nationale Parken geen zonneparken worden aangelegd: Ernstige ommissies! Het concept-Beleidskader Zonneparken in Groningen heeft door het grote aantal 'kleine' zonneparken een te grote impact op het landschap van de Harener Hondsrug, maar ook op andere Groningse landschappen zoals in de voormalige gemeente Ten Boer.

Het Drentsche Aa-gebied, het best bewaarde laaglandbeekdallandschap van West-Europa, kenmerkt zich door een onlosmakelijke samenhang en een eigen identiteit. Eén afwateringsgebied met natuurlijk verval waar ondergrond en cultuurpatroon sterk met elkaar zijn verbonden. Een landschappelijke eenheid die vraagt om een geïntegreerde benadering en gezamenlijke strategie, zowel in beleid, uitvoering als communicatie. 'We doen het samen' Zo is het uitgangspunt van de aanpak in het Drentsche Aa-gebied kort te karakteriseren. In dit communicatieplan Drentsche Aa 2.0 roept het Overlegorgaan Drentsche Aa daarom iedereen op die bijdraagt aan het behoud en ontwikkeling van de unieke kwaliteiten van dit bijzondere gebied om deze samenhang en samenwerking ook te communiceren, zowel in- als extern. • 'We doen het samen': communiceer vanuit het grote geheel. Deelprojecten en activiteiten zijn onderdeel van het grote geheel Nationaal Park Drentsche Aa. Gebruik de meerwaarde van het Drentsche Aa partnerschap en verwijs naar en benoem elkaar bij projecten en activiteiten. Het Drentsche Aa-gebied is een eenheid met een eigen identiteit. Communiceer de Drentsche Aa kerndoelen, kernboodschappen en gezamenlijke identiteit. Maak gebruik van de verschillende Nationaal Park Drentsche Aa communicatiekanalen en -middelen. Tweezijdige communicatie: Houd elkaar (tijdig) op de hoogte van (nieuwe) ontwikkelingen en plannen. Zowel de gemeente Groningen als de provincie Groningen zitten in het overlegorgaan Nationaal Park Drentsche Aa en hebben ingestemd met bovenstaande karakterisering. **Het concept-Beleidskader Zonneparken is dus zeker geen integrale gebiedsvisie!**

Juridische consequenties

Wat is de juridische status van het (eventueel vastgestelde) Beleidskader?

In het concept-beleidskader is niet aangegeven wat de juridische consequenties zijn van het eventueel vaststellen van het Beleidskader door B&W en gemeenteraad. Zitten er gevolgen aan voor de rechtszekerheid van de burger? Zijn de mogelijkheden om bezwaar te maken tegen een onverhoopt toch aangevraagd 'klein' zonnepark verdwenen? Als de rechtszekerheid wordt aangetast dan heb ik daar ernstige bezwaren tegen.

Conclusie

Het concept-Beleidskader Zonneparken is opgesteld in strijd met de afspraken over de werkwijze en proces die het College en de gemeenteraad hebben afgesproken. Daarnaast is er sprake van gebleken onvoldoende kennis van zaken bij de voorbereiders die onder andere hebben geleid tot diverse omissies in het concept en is er geen gebruik gemaakt van de bij de inwoners aanwezige kennis. Derhalve verzoek ik u het beleidskader terug te nemen. Na de vaststelling van de RES Groningen en de noodzakelijke aanpassing van de Routekaart 2035 en na de, graag in goed overleg met de inwoners, op te stellen integrale omgevingsvisie is een apart beleidskader overbodig. Overigens is niet bekend of, en zo ja hoe, de inbreng van de bevolking in de op te stellen omgevingsvisie verder plaats vind. Wel heeft uw College via een aantal gesloten vragen informatie opgehaald bij inwoners. Maar hoe die informatie, samen met de inwoners, transparant wordt verwerkt in een concept-omgevingsvisie is niet duidelijk.

David van der Kellen
Duinweg 3
9479TM Noordlaren

Kopie gestuurd naar:

burgemeester@groningen.nl
christien.bronda@groningen.nl
philip.broeksma@groningen.nl
roeland.van.der.schaaf@groningen.nl
paul.de.rook@groningen.nl
inge.jongman@groningen.nl
zon@groningen.nl

met cc aan:

raad@groningen.nl
info@landelijkgebiedharen.nl
ingrid-schenk@hotmail.com

